

YASHIL

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / SENTABR /
9-SON, I-QISM

Google
scholar

RePEc
RESEARCH PAPERS
IN ECONOMICS



ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, sentabr.
I-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukirimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.



MUNDARIJA

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA INVESTITSION FAOLIYATNI RAG'BATLANTIRISH VA BAHOLASHNING XORIJIY TAJRIBASI	34
Aytmuratova Ulbike Jalgasovna BREND POZITSİYALASH STRATEGİYASINI ISHLAB CHIQUISHDA BOZOR TADQIQOTLARI METODIKASI	41
Jumayeva Zulfiya Qayumovna GLOBAL MOLIYAVIY BEQARORLIKNING O'ZBEKISTON MILLIY VALYUTASI BARQARORLIGIGA TA'SIRI	46
Davlatova Nilufar Avazovna KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING MAKROIQTISODIY SAMARADORLIGI: MANZILLI SAMARADORLIK INDEKSI (MSI) ASOSIDA BANDLIK DASTURLARINI BAHOLASH (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	50
Eshmurodov Adhamjon Rahmonjonovich АНАЛИЗ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ ООО «SAM PULSAR DISTRIBUTORS»	61
Мусаева Шоира Азимовна KICHIK BIZNESDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINING O'RNI VA AHAMIYATI	68
Tukhtasinova Intizorkhon Sherzod qizi GLOBALLASHUV DAVRIDA JAHON IQTISODIYOTIDAGI O'ZGARISHLARNING YANGI O'ZBEKISTONGA TA'SIRI	73
Jahongir Nurulloevich Jurayev YASHIL INNOVATSIYALARNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT VA XUSUSIY SEKTOR HAMKORLIGI	77
Nasulloeva Oydiyoy Saidovna ПРИВЛЕЧЕНИЕ МОЛОДЁЖИ К ЭКСПОРТУ ЦИФРОВЫХ УСЛУГ: МЕХАНИЗМ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ	82
Палвонова Севара Бахромовна MINTAQA IQTISODIYOTINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISHDA IT-PARKLARNING NAZARIY VA INSTITUTSIONAL ASOSLARI	94
Sultanova Zuxra Jaksilikovna INSON KAPITALINING KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI SHAKLLANTIRISHDAGI ROLI	99
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich Dilmurodov Komiljon Ahmad o'g'li RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ENERGIYA SAMARADORLIGINI MONITORING QILISHNING INTEGRATSIYALASHGAN UZEMS MODELI	103
Bobobekov Ergash Abdumalikovich AUDIT JARAYONIDA MOLIYAVIY FIRIBGARLIK BELGILARINI ANIQLASHNING TAHLILIY TARTIB-TAOMILLARINI TAKOMILLASHTIRISH	108
Xusanov Shuxrat Burxanovich FROM AUTOMATION TO STANDARDIZATION: OPERATIONS MANAGEMENT CHALLENGES IN UZBEKISTAN'S HOSPITALITY SECTOR	115
Asal Kadirova СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ГОСТИНИЧНЫМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ НА ОСНОВЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ МЕХАНИЗМОВ В УЗБЕКИСТАНЕ	125
Нигматова Сугдиена Жалолiddин кизи	



SANOAT 4.0 TEXNOLOGIYALARINING RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJLANISHI VA UZOQ MUDDATLI IQTISODIY O'SISHDAGI ROLI	131
Komilova Dilafruz Rustam qizi	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA MAISHIY XIZMAT KO'RSATISH TARMOG'INI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	137
Samiyeva Gulnoza Toxirovna	
O'taganov Fazliddin Isroil o'g'li	
ПЕРСПЕКТИВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СТРАХОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТУРИСТСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ	142
Эргашева Файёза Боходир кизи	
МЕХАНИЗМЫ ГАРМОНИЗАЦИИ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО УЧЕТА И ОТЧЕТНОСТИ В МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКЕ	146
Жиенбаева Айсанем Оразбаевна	
XORAZM VILOYATIDA SHOLI YETISHTIRISHNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA UNING RESPUBLIKA SHOLICHILIGIDAGI O'RNI	154
Matrasulova Feruza Baxodirovna	
YIRIK KORXONALARDA SOLIQ NAZORATINING HUQUQIY ASOSLARI VA HORIIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	159
Qo'shaqov Asrorjon Nematjonovich	
ФОРМИРОВАНИЕ РЕЗУЛЬТАТИВНОЙ СТРУКТУРЫ БЮДЖЕТНЫХ ПРОГРАММ В СФЕРЕ СТРОИТЕЛЬСТВА И ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА: МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ	166
Мирзаева Дилдора Иномовна	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI VA KREDIT RISKLARI HOLATINI BAHOLASH (DAVLAT BANKLARI MISOLIDA)	174
Eshboyev Shahobiddin Anorqul o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	183
Aslanova Dilnoza Fatilloevna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TASHKILOT BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH: NAZARIY YONDASHUVLAR VA BAHOLASH METODOLOGIYASI	187
Raxmonova Nilufar Umedovna	
HUDUDIIY IQTISODIYOT TARKIBIIY O'ZGARISHLARINI SHAKLLANTIRISHDA SANOATLASHUV, XIZMATLAR SEKTORI VA INVESTITSIYALARINING ROLI	196
Raxmonqulova Nafisa Olimjon qizi	
SOLIQ BAZASI TUSHUNCHASI, UNING MAZMUNI VA IQTISODIY MOHIYATI	201
Gadoyeva Nilufar Erkinovna	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA KORXONALARNING MOLIVAVIY MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	208
Atadjanova Sevinch Qurbonbayevna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON TIJORAT SUBYEKTLARINI SOLIQA TORTISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	214
Homidov Baxtiyor Rahimberdievich	
XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION MARKETINGNI QO'LLASH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	222
I.R.Sabirjanova	
OPPORTUNITIES FOR UTILIZING TAX INCENTIVES GRANTED TO SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THEREGIONAL ECONOMY	228
Palvanbayev Umidbek Uktam o'g'li	
MINTAQAVIIY TURISTIK KLASTERLARNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI: IQTISODIY SAMARADORLIK MODELII	233
Kazokova Dilnoza Bobirovna	
KORPORATIV BOSHQARUVNING QURILISH KORXONALARI IQTISODIY SAMARADORLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASHNING NAZARIY YONDASHUVLARI	238
G'iyosov Ilxom Karimovich	



O'ZBEKISTONDA KAPITAL BOZORINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI TAHLILI	246
Xaitova Gulmira Matsalayevna	
SUV TEJOVCHI INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR RIVOJLANISHINING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI	253
Sangirova Umida Ravshanovna	
МЕТОДЫ СИСТЕМ ПРОГНОЗИРОВАНИЯ И ПЛАНИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	259
Н. М. Эргашева	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI.....	265
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich	
Ishbekova Lobar Yunusxonovna	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING TO'LOV QOBILIYATINI TA'MINLASHDA PUL OQIMLARINI BOSHQARISHNING O'RNI.....	271
Ishbekova Lobar Yunusxonovna	
ТЕНДЕНЦИИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ТАДЖИКИСТАНА ЗА 35 ЛЕТ ГОСУДАРСТВЕННОЙ НЕЗАВИСИМОСТИ	276
Икромни Нуриддин Киём	
Раҳматзода Далер Талбак	
YANGI O'ZBEKISTONDA GILAMCHILIK SANOATINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI VA ISTIQBOLLARI	283
Farog'at Xo'jabekova	
MINTAQADA AGROTURIZMNI XORIJIY TAJRIBA ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: XALQARO MODELLAR VA O'ZBEKISTON UCHUN INNOVATSION MEXANIZMLAR.....	288
Aliqulov Humoyun Tohir o'g'li	
KICHIK BIZNESDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-BOSHQARUV MEXANIZMI.....	294
Kabilova Shahnoza Jurayevna	
SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI VA MOBIL ILOVALAR YORDAMIDA CHAKANA BANK XIZMATLARINI KO'RSATISH	301
Parpiboyeva Lobar Abdikomilovna	
TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV MIJOZLARNI MOLIYALASHTIRISHNING TAHLILI	308
Abduraxmanov Farrux Talipjanovich	
TURIZM SOHASI BARQAROR RIVOJLANISHINING ASOSIY TENDENSIYALARI VA TARKIBIY O'ZGARISHLARI TAHLILI	316
O'sarov Abdulla Davronqulovich	
KICHIK BIZNES SOHASIDA INSON KAPITALI VA MEHNAT MUNOSABATLARINING IJTIMOIY-IQTISODIY AHAMIYATI, MOHIYATI VA NAZARIY YONDASHUVLAR.....	323
Ulug'muradova Nodira Berdimuradovna	
MILLIY YASHIL TAKSONOMIYANING O'ZBEKISTONDA YASHIL INVESTITSIYALAR BOZORINI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI.....	329
Usmonova Gulasal Akmal qizi	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBI TIZIMINI ISLOH ETISHNING ASOSIY BOSQICHLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	334
Bekimbetova Asal Ergash qizi	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЗАКУПОК: ОТ ТРАДИЦИОННЫХ ТЕНДЕРОВ К ЭЛЕКТРОННЫМ ПЛАТФОРМАМ	340
Ризакулов Шерзод Шермуратович	
TIJORAT BANKLARIDA JISMONIY SHAXSLARNI KREDITLASH AMALIYOTINING EKONOMETRIK PROGNOZI VA TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	346
Jumayev Azamat Qurbonali o'g'li	



TIJORAT BANKLARIDA STRATEGIK REJALASHTIRISH JARAYONLARIGA SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI INTEGRATSIYALASH MEXANIZMLARI	352
Ro'ziboyev Shuxrat Komilovich ADVOKATLIK XIZMATLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	360
Turayev Shaxriyor Shodiyorovich OLIY TA'LIM XIZMATLARINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	366
Pardayev Jaxongir Sobirjon o'g'li TIJORAT BANKLARINING KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDAGI ISHTIROKINI OSHIRISH YO'LLARI	372
Butayev Axror Abduxolikovich GLOBALASHUV VA RAQOBAT SHAROITIDA O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINI O'TKAZISHNING MUHIMLIGI HAMDA UNING KELGUSI ISTIQBOLLARI	385
Nizamov Umid Najimovich PATHWAYS TO SUSTAINABLE ENERGY TRANSITION IN UZBEKISTAN AND THE ROLE OF POLICY AND INVESTMENT MECHANISMS (EVIDENCE FROM INPUT-OUTPUT-CGE MODEL)	391
Gulmuxamedova Dilbar O'ZBEKISTONDA SOLIQ SIYOSATINING MAKROIQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI	399
Xakimov Ulug'bek Abdullayevich HUDUDLARDA YASHIL TURIZMNI RIVOJLANISH TENDENTSIYALARI VA HOLATINI TAHLILI	405
Nozimov Eldor Anvarovich AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DAROMADLAR VA XARAJATLAR BUXGALTERIYA HISOBINI MHXS ASOSIDA YURITISHNI TAKOMILLASHTIRISH	410
Kuvatova Dinara Anvarovna HUDUDIY IQTISODIY SALOHİYAT VA ELEKTRON TIJORAT RIVOJLANISHI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNI BAHOLASH	416
Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna QAYTA ISHLASH SANOATINI TIZIMLI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI: MODEL VA PROGNOZLAR	421
Jo'rayev Farrux Do'stmirzayevich Rahimov Abdihakim Muhammadiyevich TASHQI SAVDONI RIVOJLANTIRISH JARAYONLARINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	425
Jo'rayev Farrux Do'stmirzayevich O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOT VA "YASHIL IQTISODIYOT" SHAROITIDA MULKCHILIK MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI.....	429
Tashmuhammedova Mahina ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ДОВЕРИТЕЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ДОЛЯМИ	437
Ибрагимов Махмуд Баходирович QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA INVESTITSİYALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH USLUBIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	445
Ro'ziboyeva Zebiniso Umidbekovna RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AUTSORSING XIZMATLARINING XUSUSIYATLARI	452
Mirxonov Mirfoziljon Olimjon o'g'li TA'LIM XIZMATLARI EKSPORTINI OSHIRISH JARAYONLARINI STRATEGIK BOSHQARISH MEXANIZMLARI.....	456
Alimova Shamsiya Abidovna	



TIJORAT BANKLARIDA JISMONIY SHAXSLARNI KREDITLASHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	464
Aminova Mehriniso Erkinjonovna	
ECONOMETRIC METHODOLOGY AND ASPECTS OF SUSTAINABLE TRANSPORTATION DEVELOPMENT IN THE KHOREZM REGION	470
Karimboev Dilshod	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA “NAVOIY KMK” AJ INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGINI PROGNOZLASH	475
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
BREND POZITSİYALASH STRATEGIYASINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI	481
Muxamedova Mavjuda Shuxratovna	
IQLIM O‘ZGARISHI VA SUV TANQISLIGI SHAROITIDA YER RESURLARIDAN UNUMLI FOYDALANISHNI RAG‘BATLANTIRISH	487
Safiyeva Nigora Nurmuxamadovna	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK TAMOIYILLARI ASOSIDA MEHNATGA LAYOQATLI YOSH DAN KATTA AHOLI UCHUN XIZMATLAR BOZORINI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI	492
Ochilova Nargiza Akramovna	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN AHOLIGA KO‘RSATILADIGAN XIZMATLARNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI	500
Rajabov Saidrasul Xalil o‘g‘li	



TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN AHOLIGA KO'RSATILADIGAN XIZMATLARNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI

Rajabov Saidrasul Xalil o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya. Maqolada tijorat banklari tomonidan aholiga ko'rsatiladigan xizmatlarni takomillashtirishning nazariy-konseptual asoslari tizimli tahlil qilingan. Aholiga bank xizmatlarining iqtisodiy mazmuni, ularning bank faoliyatidagi o'ri, xizmatlar rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar, mijozlarga yo'naltirilganlik, raqamli transformatsiya va moliyaviy inklyuziya masalalari yoritilgan. Muallif tomonidan aholiga bank xizmatlarini takomillashtirishning integratsiyalashgan konseptual modeli hamda xizmatlar samaradorligini kompleks baholash ko'rsatkichlari taklif etilgan.

Kalit so'zlar: tijorat banklari, aholi, bank xizmatlari, chakana bank xizmatlari, raqamli bank xizmatlari, moliyaviy inklyuziya, mijozlarga yo'naltirilganlik, bank mahsulotlari, xizmat sifati, bank innovatsiyalari, raqamli transformatsiya.

Аннотация. В статье системно исследованы теоретико-концептуальные основы совершенствования услуг, предоставляемых населению коммерческими банками. Раскрыты экономическое содержание банковских услуг для населения, их роль в деятельности банков, факторы развития услуг, клиентоориентированность, цифровая трансформация и финансовая инклюзия. Предложены интегрированная концептуальная модель совершенствования банковских услуг для населения и система показателей комплексной оценки их эффективности.

Ключевые слова: коммерческие банки, население, банковские услуги, розничные банковские услуги, цифровые банковские услуги, финансовая инклюзия, клиентоориентированность, банковские продукты, качество услуг, банковские инновации.

Abstract. This article systematically examines the theoretical and conceptual foundations for improving banking services provided to the population by commercial banks. It clarifies the economic content and role of household banking services, identifies major development factors, and discusses customer orientation, digital transformation and financial inclusion. An integrated conceptual model for improving banking services to the population and a system of indicators for comprehensive performance assessment are proposed.

Keywords: commercial banks, population, banking services, retail banking services, digital banking, financial inclusion, customer orientation, banking products, service quality, banking innovation, digital transformation.

KIRISH.

Jahon bank tizimida aholiga ko'rsatiladigan xizmatlar tijorat banklari faoliyatining eng dinamik va raqobatbardosh yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda. Raqamli iqtisodiyot, FinTech, sun'iy intellekt, Open Banking, masofaviy identifikatsiya va tezkor to'lov texnologiyalarining rivojlanishi bank va mijoz o'rtasidagi an'anaviy munosabatlarni tubdan o'zgartirmoqda. Natijada bank xizmatining qiymati faqat alohida mahsulot bilan emas, balki mijoz uchun yaratilgan qulaylik, tezkorlik, xavfsizlik, shaxsiylashtirish va uzluksiz xizmat tajribasi bilan belgilanmoqda. ¹ Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi va Xalqaro hisob-kitoblar banki tadqiqotlarida raqamli moliyaviy xizmatlar va zamonaviy to'lov infratuzilmasining moliyaviy inklyuziyani

1 World Bank. The Global Findex Database 2025: Connectivity and Financial Inclusion in the Digital Economy. 2025. <https://www.worldbank.org/en/publication/globalfindex/report> ; Khera P., Ng S.Y., Ogawa S., Sahay R. Is Digital Financial Inclusion Unlocking Growth? IMF Working Paper No. 2021/167. <https://doi.org/10.5089/9781513584669.001> ; Tombini A. Digital payments as a boon to financial inclusion. BIS, 29.10.2023. <https://www.bis.org/speeches/sp231029.htm>; Cevik S. Promise (Un)kept? Fintech and Financial Inclusion. IMF Working Paper No. 2024/131. <https://doi.org/10.5089/9798400279195.001>



kengaytirishdagi o'rni alohida ta'kidlanadi. Shu nuqtai nazardan, aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlarini takomillashtirish bankning daromad bazasini diversifikatsiya qilish bilan birga, aholining moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatini kengaytirish, jamg'armalarni bank tizimiga jalb qilish va naqdsiz hisob-kitoblarni rivojlantirishga xizmat qiladi. ²

O'zbekistonda bank tizimini bozor tamoyillari asosida isloh qilish, xizmatlar sifatini oshirish va raqamli texnologiyalarni joriy etish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. 2020-yil 12-maydagi PF-5992-son Farmon bank tizimini isloh qilishning asosiy yo'nalishlarini belgilab berdi. 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmonda esa raqamli iqtisodiyot, moliyaviy xizmatlar ommabopligi va naqdsiz hisob-kitoblarni kengaytirishga qaratilgan vazifalar belgilangan. ³ Shunga qaramay, aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlarini nazariy jihatdan faqat chakana mahsulotlar majmui sifatida emas, balki mijoz ehtiyoji, raqamli kanal, xizmat sifati, moliyaviy inklyuziya, xavfsizlik va bank samaradorligini birlashtiruvchi yaxlit tizim sifatida talqin qilish zarurati mavjud. Mazkur maqolaning maqsadi tijorat banklari tomonidan aholiga ko'rsatiladigan xizmatlarni takomillashtirishning nazariy-konseptual asoslarini tizimlashtirish va integratsiyalashgan mualliflik modelini shakllantirishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI.

F.S. Mishkin banklarning moliyaviy vositachilik funksiyasini tahlil qilar ekan, aholi mablag'larini jalb qilish, kreditlash va to'lov xizmatlari bank tizimining iqtisodiyotdagi asosiy funksiyalaridan ekanini ko'rsatadi. Ushbu yondashuv aholiga bank xizmatlarini bankning resurs bazasi va daromadlarini shakllantiruvchi muhim yo'nalish sifatida talqin qilish imkonini beradi. ⁴ J.F. Sinkey tijorat banklarining moliyaviy boshqaruvida xizmatlar diversifikatsiyasi, risk va daromadlilik o'rtasidagi bog'liqlikni asoslaydi. Mazkur qarashlardan kelib chiqib, aholiga ko'rsatiladigan xizmatlarni takomillashtirishda mahsulotlar ko'lamini kengaytirish bilan bir qatorda kredit, operatsion, kiber va reputatsion risklarni boshqarish muhim hisoblanadi. ⁵

O.G. Semenyuta, G.N. Beloglazova, L.P. Krolivetskaya hamda S.V. Sploshnov va N.L. Davydova ishlarida bank chakana biznesi mijozlarni segmentlash, omonat, kredit, karta va hisob-kitob xizmatlarini uyg'un rivojlantirish bilan bog'lanadi. Mahalliy tadqiqotlarda Sh.Z. Abdullayeva bank xizmatlarini diversifikatsiya qilish, raqobatbardoshlik va zamonaviy bank texnologiyalarining ahamiyatini yoritadi. ⁶ Zamonaviy ilmiy adabiyotlarda esa raqamli transformatsiya bank xizmatlari nazariyasining yangi qatlamini shakllantirmoqda. Raqamlashtirish mavjud operatsiyalarni elektron shaklga o'tkazish bilan cheklanmay, mijoz bilan o'zaro aloqalar, ma'lumotlardan foydalanish, xizmat yaratish va yetkazib berish mexanizmlarini o'zgartiradi. Shu sababli aholiga bank xizmatlarining zamonaviy konsepsiyasi mahsulotga yo'naltirilgan yondashuvdan mijoz qiymatiga yo'naltirilgan yondashuvga o'tishni talab qiladi. ⁷

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mavjud yondashuvlarda alohida xizmat turlari, raqamlashtirish yoki xizmat sifati yetarlicha o'rganilgan bo'lsa-da, aholiga ko'rsatiladigan xizmatlarni raqamli infratuzilma, mijoz tajribasi, moliyaviy inklyuziya, innovatsiya va samaradorlik ko'rsatkichlari bilan birlashtiruvchi yagona konseptual mexanizmni ishlab chiqish dolzarb bo'lib qolmoqda. ⁸

- 2 World Bank. The Global Findex Database 2025: Connectivity and Financial Inclusion in the Digital Economy. 2025. <https://www.worldbank.org/en/publication/globalfindex/report> ; Khera P., Ng S.Y., Ogawa S., Sahay R. Is Digital Financial Inclusion Unlocking Growth? IMF Working Paper No. 2021/167. <https://doi.org/10.5089/9781513584669.001> ; Tombini A. Digital payments as a boon to financial inclusion. BIS, 29.10.2023. <https://www.bis.org/speeches/sp231029.htm> ; Cevik S. Promise (Un)kept? Fintech and Financial Inclusion. IMF Working Paper No. 2024/131. <https://doi.org/10.5089/9798400279195.001>
- 3 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 12-maydagi PF-5992-son Farmoni, '2020–2025-yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining bank tizimini isloh qilish strategiyasi to'g'risida'. <https://lex.uz/docs/4811025>; O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni, '2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida'. <https://lex.uz/docs/5841063>
- 4 Mishkin F.S. The Economics of Money, Banking and Financial Markets. 13th ed. Pearson, 2022.
- 5 Sinkey J.F. Commercial Bank Financial Management in the Financial-Services Industry. Pearson, 2002.
- 6 Semenyuta O.G. Osnovy bankovskogo dela v Rossiyskoy Federatsii. Rostov-na-Donu: Feniks, 2002; Beloglazova G.N., Krolivetskaya L.P. Bankovskoe delo. Organizatsiya deyatelnosti kommercheskogo banka. Moskva: Yurayt, 2016; Sploshnov S.V., Davydova N.L. Bankovskiy roznichnyy biznes. Minsk: Vysheyschaya shkola, 2012; Abdullayeva Sh.Z. Bank ishi. Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2017; Mamadiyarov Z.A., Maxmudova M. va boshq. Bank ishi. Toshkent, 2021.
- 7 World Bank. The Global Findex Database 2025: Connectivity and Financial Inclusion in the Digital Economy. 2025. <https://www.worldbank.org/en/publication/globalfindex/report> ; Khera P., Ng S.Y., Ogawa S., Sahay R. Is Digital Financial Inclusion Unlocking Growth? IMF Working Paper No. 2021/167. <https://doi.org/10.5089/9781513584669.001> ; Tombini A. Digital payments as a boon to financial inclusion. BIS, 29.10.2023. <https://www.bis.org/speeches/sp231029.htm> ; Cevik S. Promise (Un)kept? Fintech and Financial Inclusion. IMF Working Paper No. 2024/131. <https://doi.org/10.5089/9798400279195.001>
- 8 World Bank (2025), Global Findex 2025 - <https://www.worldbank.org/en/publication/globalfindex/report> ; Khera P. et al. (2021) - <https://doi.org/10.5089/9781513584669.001> ; Tombini A. (2023) - <https://www.bis.org/speeches/sp231029.htm> ; Cevik S. (2024) - <https://doi.org/10.5089/9798400279195.001> ; shuningdek Mishkin F.S. (2022), Sinkey J.F. (2002), Semenyuta O.G. (2002), Beloglazova G.N., Krolivetskaya L.P. (2016), Sploshnov S.V., Davydova N.L. (2012), Abdullayeva Sh.Z. (2017), Mamadiyarov Z.A. va boshq. (2021).



TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Tadqiqotda ilmiy abstraksiya, tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, induksiya va deduksiya, guruhlash, umumlashtirish hamda konseptual modellashirish usullaridan foydalanildi. Nazariy xulosalarni shakllantirishda xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlarning ilmiy ishlari, xalqaro moliya institutlarining moliyaviy inklyuziya va raqamli bank xizmatlariga oid yondashuvlari hamda O'zbekiston Respublikasining bank tizimiga oid normativ-huquqiy hujjatlari asos qilib olindi.⁹ Tadqiqotdagi 1- va 2-rasmlar miqdoriy reyting yoki statistik koeffitsiyentlarni emas, balki adabiyotlar tahlili va mantiqiy tizimlashtirish asosida shakllantirilgan sifat jihatidan konseptual bog'liqlik va rivojlanish bosqichlarini ifodalaydi. Shu sababli rasmlardagi elementlar empirik baho sifatida talqin qilinmaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR.

Nazariy tahlil asosida "aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlari" tushunchasini jismoniy shaxslarning moliyaviy ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan, bankning an'anaviy va raqamli kanallari orqali taqdim etiladigan, omonat, kredit, hisob-kitob, to'lov, valyuta, investitsiya va boshqa moliyaviy mahsulotlar hamda ularni qo'llab-quvvatlovchi servislarni majmui sifatida talqin qilish taklif etiladi. Mazkur ta'rifda mahsulotning o'zi bilan bir qatorda xizmat kanali, sifat, xavfsizlik va mijoz tajribasi ham bank xizmatining tarkibiy elementi sifatida qoraladi (1-jadval).

1-jadval

Aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlarining nazariy tasnifi

Tasnif mezonlari	Xizmat turlari	Asosiy iqtisodiy vazifa	Takomillashtirish yo'nalishi
Moliyaviy ehtiyoj	Omonat, kredit, to'lov, valyuta, investitsiya	Jamg'arma, moliyalashtirish va hisob-kitob	Kompleks mahsulot paketlari
Xizmat kanali	Filial, bankomat, mobil ilova, internet banking	Xizmatdan foydalanish imkoniyati	Omnikanal model
Mijoz segmenti	Yoshlar, oilalar, pensionerlar, self-employed va boshqalar	Ehtiyojga mos xizmat	Segmentatsiya va personalizatsiya
Texnologik daraja	An'anaviy, raqamli, avtomatlashtirilgan	Tezkorlik va xarajatlarni kamaytirish	AI, API, Open Banking
Xizmat natijasi	Qoniqlik, sodiqlik, moliyaviy inklyuziya	Uzoq muddatli mijoz qiymati	CSI, NPS va raqamli faollik monitoringi

Taklif etilgan tasnif aholiga xizmatlarni faqat bank mahsulotlari ro'yxati sifatida emas, balki ehtiyoj, kanal, segment, texnologiya va natijani o'zaro bog'lovchi tizim sifatida ko'rish imkonini beradi. Ayniqsa, mijoz segmentlari bo'yicha xizmatlarni shaxsiylashtirish va an'anaviy hamda raqamli kanallarni yagona omnikanal muhitga birlashtirish zamonaviy bank xizmatlari konsepsiyasining asosiy belgilaridan biridir (2-jadval).

2-jadval

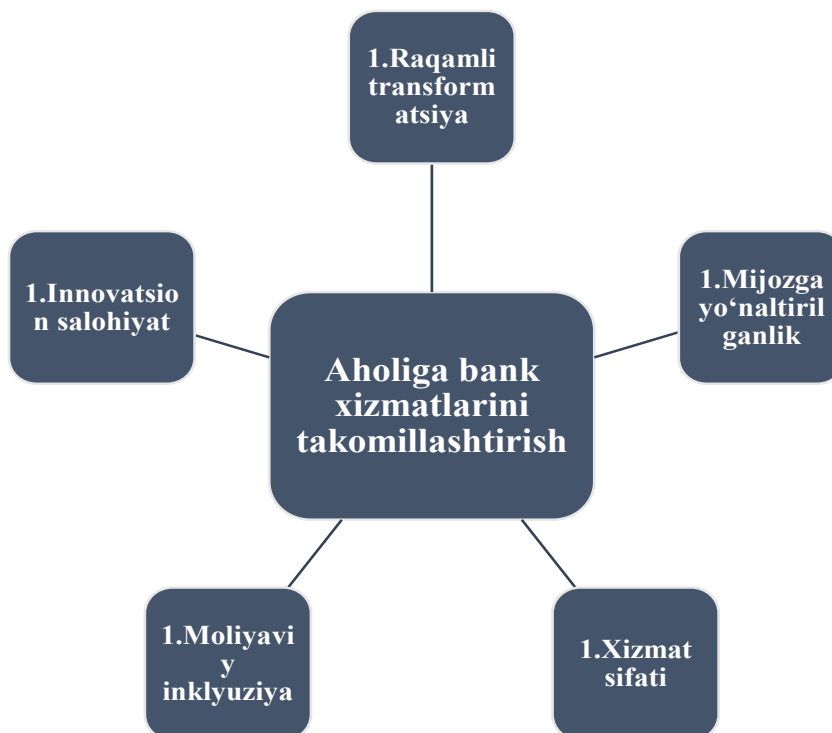
Aholiga bank xizmatlarini takomillashtirishga ta'sir etuvchi asosiy omillar

Omil	Mazmuni	Bank faoliyatiga ta'siri	Kutilayotgan natija
Raqamli transformatsiya	Mobil banking, AI, masofaviy identifikatsiya, API	Operatsion tezlik va qulaylik oshadi	Raqamli faollik ortadi
Mijozga yo'naltirilganlik	Segmentatsiya, personalizatsiya, customer journey	Mahsulot ehtiyojga moslashadi	Qoniqlik va sodiqlik ortadi
Xizmat sifati	Tezkorlik, ishonchlilik, xavfsizlik	Mijoz tajribasi yaxshilanadi	Bank obro'si va NPS oshadi
Moliyaviy inklyuziya	Masofaviy va soddaxizmatlardan foydalanish	Xizmatlar qamrovi kengayadi	Yangi mijoz segmentlari jalb qilinadi
Innovatsion salohiyat	FinTech, Open Banking, data analytics	Yangi xizmatlar yaratiladi	Raqobat ustunligi kuchayadi

9 World Bank, IMF va BIS materiallari; O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5992, PF-60, PQ-3270 va PQ-3620 hujjatlari; Mishkin F.S., Sinkey J.F., Semenyuta O.G., Beloglazova G.N., Krolovetskaya L.P., Sploshnov S.V., Davydova N.L., Abdullayeva Sh.Z., Mamadiyarov Z.A. va boshqalar; O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki statistik materiallari. Asosiy onlayn manbalar: <https://www.worldbank.org/en/publication/globalindex/report>; <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2021/06/11/Is-Digital-Financial-Inclusion-Unlocking-Growth-460738>; <https://www.bis.org/speeches/sp231029.htm>; <https://lex.uz/docs/4811025>; <https://lex.uz/docs/5841063>; <https://cbu.uz/en/statistics/payment-systems/>



Jadval tahlili shuni ko'rsatadiki, aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlarini takomillashtirishda raqamli transformatsiya, mijozga yo'naltirilganlik, xizmat sifati, moliyaviy inklyuziya va innovatsion salohiyat muhim omillar hisoblanadi. Mobil banking, sun'iy intellekt, masofaviy identifikatsiya va API texnologiyalaridan foydalanish xizmatlarning tezkorligi va qulayligini oshiradi. Shu bilan birga, segmentatsiya va personalizatsiya mijozlar ehtiyojlariga mos xizmatlarni shakllantirish, ularning qoniqishi va sodiqligini kuchaytirishga xizmat qiladi. FinTech, Open Banking va data analytics imkoniyatlaridan samarali foydalanish esa yangi xizmatlarni joriy etish, xizmatlar qamrovini kengaytirish hamda tijorat banklarining raqobatbardoshligini oshirish imkonini beradi (1-rasm).



1-rasm. Aholiga bank xizmatlarini takomillashtirishning o'zaro bog'liq konseptual omillari

Rasmda raqamli transformatsiya, mijozga yo'naltirilganlik, xizmat sifati, moliyaviy inklyuziya va innovatsion salohiyat aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlarini takomillashtirishning o'zaro bog'liq tarkibiy omillari sifatida tizimlashtirilgan. Mazkur sxema omillarga shartli ball berishni nazarda tutmaydi; u nazariy manbalar tahlili asosida ularning yagona xizmat yaratish mexanizmidagi o'rnini ko'rsatadi (3-jadval).¹⁰

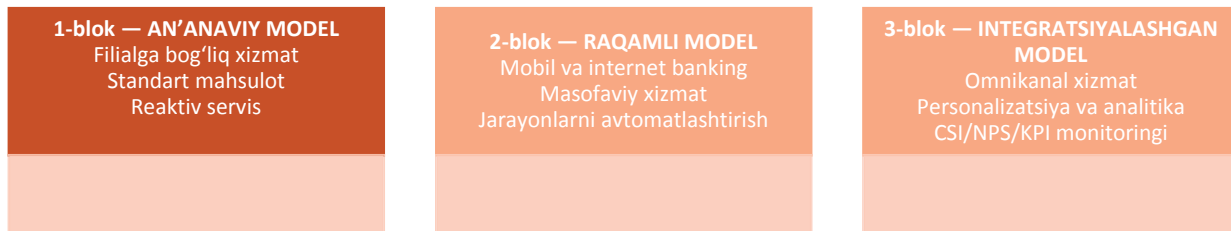
3-jadval
An'anaviy yondashuvdan integratsiyalashgan konsepsiyaga o'tish

An'anaviy yondashuv	Taklif etilayotgan konseptual yondashuv	Kutilayotgan samara
Alohida bank mahsulotlari	Mijoz ehtiyoji atrofida birlashtirilgan xizmatlar ekotizimi	Cross-sell va mijoz qiymati oshadi
Filialga bog'liq xizmat	Omnikanal va masofaviy xizmat	Qulaylik va qamrov oshadi
Standart takliflar	Segmentlangan va shaxsiylashtirilgan takliflar	Mijoz qoniqishi ortadi
Asosan moliyaviy KPI	KPI + CSI + NPS + raqamli faollik + xizmat vaqti	Kompleks boshqaruv bahosi shakllanadi
Reaktiv xizmat	Ma'lumotlar asosidagi proaktiv xizmat	Ehtiyoj oldindan aniqlanadi
Yopiq bank modeli	FinTech va Open Banking integratsiyasi	Innovatsion mahsulotlar tezlashadi

¹⁰ World Bank (2025), Global Findex 2025 -<https://www.worldbank.org/en/publication/globalindex/report>; Khera P. et al. (2021) -<https://doi.org/10.5089/9781513584669.00>; Tombini A. (2023) -<https://www.bis.org/speeches/sp231029.htm>; Cevik S. (2024) -<https://doi.org/10.5089/9798400279195.001>; shuningdek Mishkin F.S. (2022), Sinkey J.F. (2002), Semenyuta O.G. (2002), Beloglazova G.N., Krolivetskaya L.P. (2016), Sploshnov S.V., Davydova N.L. (2012), Abdullayeva Sh.Z. (2017), Mamadiyarov Z.A. va boshq. (2021).



Jadval tahlili shuni ko'rsatadiki, an'anaviy bank xizmatlari modeli bosqichma-bosqich mijozga yo'naltirilgan integratsiyalashgan konsepsiyaga o'tmoqda. Bunda alohida mahsulotlar o'rnini xizmatlar ekotizimi, filialga bog'liq xizmat o'rnini omnikanal model, standart takliflar o'rnini personalizatsiya egallaydi. Shu bilan birga, moliyaviy KPllar CSI, NPS, raqamli faollik va xizmat vaqti bilan to'ldirilib, proaktiv xizmat hamda FinTech/Open Banking integratsiyasi bank xizmatlarining samaradorligi va mijoz qiymatini oshirishga xizmat qiladi (2-rasm).



2-rasm. Aholiga bank xizmatlarini takomillashtirishning konseptual rivojlanish bosqichlari

Taklif etilayotgan model an'anaviy, asosan filial va standart mahsulotlarga tayangan xizmat ko'rsatishdan raqamli modelga, undan esa omnikanal, shaxsiylashtirilgan va natijadorligi CSI, NPS hamda KPllar orqali monitoring qilinadigan integratsiyalashgan mijozga yo'naltirilgan ekotizimga izchil o'tishni nazarda tutadi. Bosqichlar sifat jihatidan konseptual rivojlanishni ifodalaydi va shartli ballar bilan baholanmaydi (4-jadval).

4-jadval
Aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlari samaradorligini kompleks baholash ko'rsatkichlari

Ko'rsatkich	Mazmuni	Baholash yo'nalishi	Boshqaruv qarori
CSI	Mijozlarning umumiy qoniqish indeksi	Xizmat sifati	Muammoli xizmat nuqtalarini bartaraf etish
NPS	Bankni tavsiya qilishga tayyor mijozlar ulushi	Sodiqlik	Loyalty va retention dasturlarini kuchaytirish
Raqamli faollik	Mobil/internet kanallardagi faol operatsiyalar	Raqamlashtirish	Raqamli kanallarni rivojlantirish
Xizmat vaqti	Operatsiyani bajarish uchun sarflangan vaqt	Tezkorlik	Jarayonlarni avtomatlashtirish
Cross-sell	Bir mijozga to'g'ri keladigan mahsulotlar soni	Mahsulot diversifikatsiyasi	Shaxsiy takliflarni kengaytirish
Retention	Mijozlarning bankda saqlanib qolish darajasi	Munosabat barqarorligi	Mijozlarni ushlab qolish strategiyasi
Complaint resolution	Murojaatlarni hal etish tezligi va sifati	Servis boshqaruvi	Xizmat jarayonlarini qayta ko'rib chiqish

Ushbu ko'rsatkichlarni yagona monitoring panelida birlashtirish bank rahbariyatiga aholiga xizmat ko'rsatish samaradorligini faqat daromad yoki operatsiyalar hajmi orqali emas, balki mijoz tajribasi va xizmat natijadorligi orqali ham baholash imkonini beradi. Bunda moliyaviy KPllar natijani, CSI va NPS mijoz bahosini, raqamli faollik va xizmat vaqti esa operatsion jarayon sifatini aks ettiradi.

TAKLIF ETILAYOTGAN KONSEPTUAL MODEL.

Tadqiqot natijasida aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlarini takomillashtirishning quyidagi mantiqiy zanjiri taklif etiladi: "mijoz ehtiyojini aniqlash → segmentatsiya → mos bank mahsulotini shakllantirish → optimal xizmat kanalini tanlash → raqamli va an'anaviy kanallarni integratsiyalash → xavfsiz va tezkor xizmat ko'rsatish → CSI/ NPS/KPI orqali natijani baholash → ma'lumotlar asosida xizmatni qayta takomillashtirish". Ushbu modelning muhim jihati xizmatni bir martalik bank operatsiyasi sifatida emas, balki doimiy takomillashib boruvchi mijoz



qiymati sikli sifatida ko'rishdan iborat. Mazkur yondashuv mijoz qiymati va raqamli transformatsiya haqidagi zamonaviy nazariy qarashlar bilan uyg'unlashadi.¹¹

Konseptual modelda beshta o'zaro bog'liq blok ajratiladi: 1) mijoz ehtiyoji va segmenti; 2) bank mahsulotlari portfeli; 3) xizmat kanallari va raqamli infratuzilma; 4) xizmat sifati, xavfsizlik va risk boshqaruvi; 5) natijadorlik monitoringi. Ushbu bloklardan biridagi zaiflik butun xizmat zanjirining samaradorligiga salbiy ta'sir qilishi mumkin. Shu sababli takomillashtirish alohida mobil ilova yoki mahsulotni joriy etish bilan cheklanmasdan, kompleks boshqaruv mexanizmi asosida amalga oshirilishi lozim.¹²

ASOSIY ILMIY NATIJALAR.

1. "Aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlari" tushunchasiga mahsulot, kanal, sifat, xavfsizlik va mijoz tajribasini birlashtiruvchi kengaytirilgan mualliflik talqini taklif etildi.

2. Aholiga bank xizmatlari ehtiyoj, xizmat kanali, mijoz segmenti, texnologik daraja va xizmat natijasi bo'yicha tizimlashtirildi.

3. Raqamli transformatsiya, mijozga yo'naltirilganlik, xizmat sifati, moliyaviy inklyuziya va innovatsion salohiyat o'zaro bog'liq asosiy omillar sifatida ajratildi.

4. An'anaviy mahsulotga yo'naltirilgan modeldan integratsiyalashgan, omnikanal va mijozga yo'naltirilgan modelga o'tishning konseptual mexanizmi ishlab chiqildi.

5. Bank xizmatlari samaradorligini KPI, CSI, NPS, raqamli faollik, xizmat vaqti, cross-sell, retention va murojaatlarni hal etish ko'rsatkichlari asosida kompleks baholash tizimi taklif etildi.

XULOSA VA TAKLIFLAR.

Tadqiqot natijalari tijorat banklari tomonidan aholiga ko'rsatiladigan xizmatlarni takomillashtirish raqamli transformatsiya, mijozga yo'naltirilganlik, xizmat sifati, moliyaviy inklyuziya va innovatsion salohiyatning o'zaro uyg'un rivojlanishiga bog'liq ekanligini ko'rsatdi. Zamonaviy sharoitda bank xizmatining qiymati alohida mahsulot xususiyatidan ko'ra mijozning butun xizmat tajribasi bilan belgilanmoqda.

Tijorat banklariga mijozlarni ehtiyoj va moliyaviy xulq-atvoriga ko'ra segmentlash, shaxsiylashtirilgan mahsulotlarni kengaytirish, mobil va internet banking funksionalligini rivojlantirish, omnikanal xizmat modelini shakllantirish hamda CSI va NPS ko'rsatkichlarini doimiy monitoring qilish tavsiya etiladi. Bank xizmatlarini raqamlashtirishda axborot xavfsizligi, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, operatsion barqarorlik va iste'molchilar huquqlarini himoya qilish xizmat qulayligi bilan bir xil darajada ustuvor bo'lishi kerak. Open Banking, sun'iy intellekt va FinTech yechimlari bankning mavjud risk boshqaruvi va ichki nazorat tizimlari bilan integratsiyalashgan holda joriy etilishi maqsadga muvofiq.

Taklif etilgan nazariy-konseptual model tijorat banklarining aholiga xizmat ko'rsatish strategiyasini ishlab chiqish, xizmatlar portfelini qayta ko'rib chiqish va xizmat natijadorligini kompleks baholashda metodologik asos sifatida qo'llanishi mumkin. Kelgusidagi tadqiqotlarda model komponentlarini banklar kesimidagi real statistik ma'lumotlar asosida ekonometrik sinovdan o'tkazish maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. World Bank. The Global Findex Database 2025: Connectivity and Financial Inclusion in the Digital Economy. Washington, D.C., 2025.

2. Khera P., Ng S., Ogawa S., Sahay R. Is Digital Financial Inclusion Unlocking Growth? IMF Working Paper, 2021.

3. Tombini A. Digital payments as a boon to financial inclusion. BIS Speech, 29 October 2023. Bank for International Settlements. <https://www.bis.org/speeches/sp231029.htm>

4. Cevik S. Promise (Un)kept? Fintech and Financial Inclusion. IMF Working Paper, 2024.

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 12-maydagi PF-5992-son Farmoni.

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>

7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 12-sentabrdagi PQ-3270-son Qarori. <https://lex.uz/docs/-3342348>

11 World Bank. The Global Findex Database 2025: Connectivity and Financial Inclusion in the Digital Economy. 2025. <https://www.worldbank.org/en/publication/globalfindex/report>; Khera P., Ng S.Y., Ogawa S., Sahay R. Is Digital Financial Inclusion Unlocking Growth? IMF Working Paper No. 2021/167. <https://doi.org/10.5089/9781513584669.001>; Tombini A. Digital payments as a boon to financial inclusion. BIS, 29.10.2023. <https://www.bis.org/speeches/sp231029.htm>; Cevik S. Promise (Un)kept? Fintech and Financial Inclusion. IMF Working Paper No. 2024/131. <https://doi.org/10.5089/9798400279195.001>

12 Qarang: World Bank (2025), Global Findex 2025 -<https://www.worldbank.org/en/publication/globalfindex/report>; Khera P. et al. (2021) -<https://doi.org/10.5089/9781513584669.001>; Tombini A. (2023) -<https://www.bis.org/speeches/sp231029.htm>; Cevik S. (2024) -<https://doi.org/10.5089/9798400279195.001>; shuningdek Mishkin F.S. (2022), Sinkey J.F. (2002), Semenyuta O.G. (2002), Beloglazova G.N., Krolivetskaya L.P. (2016), Sploshnov S.V., Davydova N.L. (2012), Abdullayeva Sh.Z. (2017), Mamadiyarov Z.A. va boshq. (2021).



8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 23-martdagi PQ-3620-son Qarori. <https://lex.uz/docs/-3593541>
9. Mishkin F.S. The Economics of Money, Banking and Financial Markets. 13th ed. Pearson, 2022.
10. Sinkey J.F. Commercial Bank Financial Management in the Financial-Services Industry. Pearson, 2002.
11. Семенюта О.Г. Основы банковского дела в Российской Федерации: учебное пособие. Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. 448 с.
12. Белоглазова Г.Н., Кроливецкая Л.П. Банковское дело. Организация деятельности коммерческого банка. Москва: Юрайт, 2016.
13. Сплошнов С.В., Давыдова Н.Л. Банковский розничный бизнес. Минск: Вышэйшая школа, 2012.
14. Abdullayeva Sh.Z. Bank ishi. Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2017.
15. Mamadiyarov Z.A., Maxmudova M. va boshqalar. Bank ishi. Toshkent, 2021.
16. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. To'lov tizimi ko'rsatkichlari: rasmiy statistik ma'lumotlar. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki, 2026. <https://cbu.uz/en/statistics/payment-systems/>



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 9/1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
